

Juridische ondersteuning voor het onderwijs.

Arbeidsrecht

Bestuurs- en
samenwerkingsvormen

Huisvesting en
vastgoed

Passend onderwijs
en leerlingzaken

Bekostiging en
inspectie

Identiteit en
burgerschap

ooo
en meer

bvd-advocaten.nl

Burgerschapsvorming buiten en binnen de wetten

De wetten, regels en herijkingen voor burgerschapsonderwijs buitelen over elkaar heen. Deze bijdrage biedt overzicht én denkstof.

De golf begon in zekere zin met de 'aanscherping burgerschapsopdracht' voor het funderend onderwijs in 2021. Naar aanleiding daarvan zijn ook de Onderzoekskaders van de Inspectie gewijzigd. Daarnaast komen er binnenkort nieuwe kerndoelen burgerschap. En voor het middelbaar beroepsonderwijs werd in 2025 ook een wetsvoorstel burgerschapsopdracht voor consultatie gepubliceerd.

Toch is mijn aanbeveling om vooral eerst zelf (los van die regelgeving) als school te bepalen wat de inhoud moet zijn van de burgerschapsvorming. Want bij alles wat wordt voorgeschreven blijft van belang dat de scholen uitgaan van een intern gedragen eigen visie op burgerschap en burgerschapsvorming, en op de morele waarden die daarbij leidend zijn.

De wettelijke burgerschapsopdracht voor het funderend onderwijs houdt nu in dat scholen een doelgericht en samenhangend programma verwerken in hun onderwijs, dat erop gericht is om de leerlingen de basiswaarden van de democratische rechtsstaat bij te brengen – althans, kennis van en respect voor die basiswaarden. Daarnaast moeten de scholen zorgen voor een schoolcultuur die met deze basiswaarden in overeenstemming is. De wet noemt nog een paar woorden (fundamentele rechten, verschillen en gelijke behandeling) maar laat verder dus een weidse ruimte open om zelf in te vullen.

Onderzoekskaders van de Inspectie mogen de wet niet aanvullen. Wel worden hierin elementen toegelicht (in een bijlage). Vooral de termen 'herkenbaar, doelgericht en samenhangend' worden veelomvattend ingevuld door de Inspectie en dat

leidt regelmatig tot discussies. Verdedigbaar is wel dat deze woorden consequenties moeten hebben, die een systematisch burgerschapscurriculum vereisen. Begrijpelijk is ook dat niet alle scholen dat na een paar jaar gerealiseerd hebben. Belangrijk is dat we de ongeplande vorming op school op waarde blijven schatten.

Belangrijk is dat we de ongeplande vorming op school op waarde blijven schatten.

Daarnaast bevat de genoemde bijlage van de Inspectie een opsomming van acht basiswaarden van de democratische rechtsstaat (ontleend aan de wetstoelichting). In discussie is of die opsomming bindend is. Vooral een theoretische discussie natuurlijk, omdat ook die waarden zich lenen voor allerlei interpretaties. Toch is mijns inziens zinvol om erop te wijzen dat de wet het open laat, omdat volgens mij juist een belangrijke basiswaarde is dat de overheid niet via het onderwijs meedoet aan morele opvoeding van kinderen. Daarom is wat mij betreft discutabel dat het concept-wetsvoorstel voor het MBO wel in de wettekst de waarden 'vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit' noemt.

De kerndoelen burgerschap staan juridisch los van deze burgerschapsopdracht, maar zullen wat meer inhoud voorschrijven. Stichting Leerplanontwikkeling levert hiervoor binnenkort een document op, waarover de regering beslist. Maar ook hierbij het advies: volg niet zonder meer de morele accenten uit de kerndoelen, maar ga uit van het burgerschapsverhaal waar jullie school gezamenlijk voor staat.